

Vragenlijst ‘bepalen ambitieniveau uitvoeringsagenda klimaatadaptatie t.b.v. beeldvormende sessie commissie Ruimte 5 september 2022

1.1 Inleiding

Zoals aangegeven in de memorie van toelichting staat gemeente Geldrop-Mierlo voor een aantal belangrijke klimaatopgaven. Voor elk van deze opgaven hebben we een ambitie geformuleerd. De ambities geven aan welke doelstellingen de gemeente zichzelf oplegt en zijn dus geen juridisch kader.

We hebben ambities opgesteld voor vier thema's: wateroverlast, hittestress, droogte en overige ruimtelijke ontwikkelingen. Graag horen we van u of u zich kunt vinden in deze ambities.

1.2 Wateroverlast

Historisch gezien is de riolering in Nederland aangelegd om afvalwater te vervoeren. Op een gegeven moment is besloten om hier ook het hemelwater door te vervoeren. Dit heeft echter een aantal nadelen en beperkingen. Zo wordt relatief schoon hemelwater naar de zuivering vervoerd en is de afvoercapaciteit van riolering beperkend.

Het huidige rioolstelsel is ontworpen zodat het een regenbui van ongeveer 20 millimeter (mm) per uur kan verwerken. Deze capaciteit kan niet of nauwelijks vergroot worden. Om wateroverlast bij hevige buien te voorkomen (ordergrootte 60-90 mm) zal de neerslag met name bovengronds verwerkt moeten worden en daar is ruimte voor nodig: in de openbare ruimte, maar ook op particulier terrein.

1. Onbegaanbaarheid van hoofdwegen door extreme neerslag

In juni 2020 heeft Geldrop-Mierlo te maken gehad met extreme neerslag. In 5 uur tijd viel 89 mm regen. Dit zorgde voor hevige overlast, omdat bepaalde hoofdwegen onder water komen te staan waardoor auto's niet meer kunnen rijden. Onder hoofdwegen verstaan we doorgaande wegen zoals de Mierloseweg en Santheuvel West. Voor hulpdiensten zijn dit belangrijke hoofdroutes.

Ambitie: In de huidige planperiode gaan we aan de slag (als solo project, zonder werk-met-werk maken) zodat hoofdwegen (en tunnels) bij een extreme bui (90 mm) niet meer onbegaanbaar raken. Zo kunnen hulpdiensten ook tijdens extreme neerslag hun aanrijtijden behouden.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog

2. Onbegaanbaarheid van overige wegen door extreme neerslag

In onze ambitie hebben we onderscheid gemaakt tussen hoofdwegen en overige wegen. Onder overige wegen verstaan we woonstraten. Wanneer deze straten onder water staan is de impact voor hulpdiensten minder groot, maar de impact voor inwoners is mogelijk groter. Inwoners kunnen tijdelijk niet met hun auto of fiets op straat. De hulpdiensten kunnen nog steeds hun werk doen via alternatieve routes.

De onderstaande ambitie sluit aan bij de wensen die inwoners geuit hebben op de bewonersavond.

Ambitie: bij een bui die één keer per 25 jaar voorkomt (40mm) mogen overige wegen niet onbegaanbaar raken

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog

3. Water in panden door extreme neerslag

Extreme neerslag kan niet alleen voor wateroverlast op wegen zorgen, maar ook voor wateroverlast in panden. Bij het formuleren van de ambitie over wateroverlast in panden is rekening gehouden met kosten voor maatregelen en potentiële kosten door schade. Omdat de kosten bij hevige neerslag, die zelden voorkomt, vaak hoger liggen dan de potentiële kosten door schade, zoeken we hier vooral naar meekoppelkansen voor buien die relatief vaak voorkomen. We maken geen onderscheid tussen woningen en overige panden, met uitzondering van zorginstellingen. Omdat wateroverlast daar de grootste consequenties heeft, heeft dat de hoogste prioriteit.

Ambitie: bij een bui die één keer per 25 jaar voorkomt (40mm) mag geen schade aan panden ontstaan en we doen dit door werk-met-werk te maken.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen bijvoorbeeld meer millimeters opvangen of door projecten 'solo' op te pakken
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog

4. Afvalwater op straat door extreme neerslag

Wanneer er een bui valt van meer dan 20 mm per uur en er bovengronds niet voldoende water opgevangen kan worden, kan het voorkomen dat het riool overstroomt en er vuil water op straat komt. Dit vormt een gevaar voor de gezondheid. Dit kan mede voorkomen worden door een gescheiden rioolstelsel aan te leggen, waar één stelsel het hemelwater vervoert en één stelsel het afvalwater. Doordat rioolbuizen een lange levensduur hebben, kan dit niet op korte termijn gerealiseerd worden.

Ambitie: We voorkomen afvalwater op straat zo veel mogelijk door een gescheiden riool aan te leggen (lange termijn oplossing), nieuwbouw 60 mm berging op eigen terrein en de subsidie om af te koppelen te verlengen voor particulieren.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog

5. Afkoppelen

Door regenpijpen van woningen af te koppelen van het riool en particulieren hemelwater op te laten vangen op eigen terrein ontlasten we het riool. Dit is een van de speerpunten van de gemeente in het GRP.

Ambitie: We verlengen de subsidie voor particulieren om af te koppelen. Ook zetten we een 'afkoppelcoach', (praktische begeleider, die onze inwoners helpt hemelwater bij hun woningen af te koppelen) in, die particulieren ondersteunt bij het afkoppelen.

- A) Hier ben ik het mee eens

- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog

1.3 Hitte

Tijdens de zomer krijgen we steeds vaker te maken met hoge temperaturen. Dit kan leiden tot allerlei problemen. Denk hierbij aan schade aan infrastructuur en hittestress (gevaar voor gezondheid, natuur en milieu, verminderde concentratie).

Hittestress speelt vooral in de centrumgebieden van Geldrop en Mierlo, maar ook rondom het Emopad/Bogardeind. Vooral het centrum van Mierlo springt er negatief uit, het centrum van Geldrop profiteert van de ligging in het dal van de kleine Dommel.

Voor de aanpak van hittestress willen we de komende jaren gebruik maken van de uitgangspunten in het onderzoek van de Hogeschool van Amsterdam (HvA) 'De hittebestendige stad, een koele kijk op de inrichting van de buitenruimte'. Hierin zijn een drietal kernpunten opgenomen:

1. Koele plekken van minimaal 200m² op maximaal 300 meter van woningen
2. Schaduw op loopgebied: 40% op belangrijke wandelroutes, 30% per buurt voor de overige loopgebieden. (Voor de berekening van schaduw wordt uitgegaan van zonnestand om 14u op 21 juni)
3. Voldoende groen in elke wijk

Bij dit onderdeel is het belangrijk dat we de uitgangspunten voor de 'hittebestendige stad' als leidraad opnemen bij nieuwe ontwikkelingen en dit ook bij de ontwikkelaars terugleggen. Hiervoor ligt de eerste verantwoordelijkheid bij de ontwikkelaar. Bij de bestaande woningen/bedrijven heeft de gemeenten een sterke verantwoordelijkheid, ook al is het juist ook van belang dat we onze inwoners en bedrijven zelf ook stimuleren om meer maatregelen te treffen.

1. Koele plekken inwoners en zorginstellingen

De eerste ontwerprichtlijn van de HvA geeft aan dat er voldoende koele plekken in de nabijheid van woningen moeten zijn. Een koele plek is een plek van minstens 200m² die koeler is dan de dorpskernen. Uit de interne dialoog en de gesprekken met de stakeholders werd dit ook als belangrijk ervaren. Omdat mensen in zorginstellingen/basisscholen kwetsbare groepen zijn voor hitte en deze minder mobiel zijn, vinden wij dat de afstand tot een koele plek lager moet zijn dan bij andere panden. Ook vinden we het belangrijk om woningen zonder tuin een koele plek in directe nabijheid te bieden, aangezien deze inwoners zelf geen plek hebben om buiten af te koelen.

Ambitie: de afstand van een woning tot een koele plek is maximaal 300 meter. Voor zorginstellingen, basisscholen en woningen zonder tuin hanteren we een afstand van maximaal 100 meter.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog

2. Verantwoordelijkheid koele plekken

Het realiseren van koele plekken kan op veel manieren en locaties gebeuren. Deze vergroening kan in de openbare ruimte zijn, maar ook op privaat terrein (zoals tuinen). De verantwoordelijkheid voor het realiseren van koele plekken ligt bij:

- A) De gemeente: We realiseren zelf voldoende koele plekken in het openbaar gebied.
- B) Private partijen zoals zorginstellingen en scholen op eigen terrein. Wanneer zij hulp nodig hebben, kan de gemeente ondersteuning bieden
- C) Beiden, zowel gemeente als private partijen moeten aan de slag om meer koele plekken te realiseren
- D) Niemand, we hoeven niet meer koele plekken te realiseren

3. Hittestress bedrijventerreinen

Tijdens de dialogen is ook gesproken over het belang van koele plekken op bedrijventerreinen. Bedrijventerreinen zijn te vaak nog sterk versteende gebieden die erg gevoelig zijn voor hittestress. Ook zijn het gebieden waar het bijvoorbeeld niet aantrekkelijk is voor werknemers om een lunchwandeling te maken. Dit maakt bedrijventerreinen in toenemende mate onaantrekkelijk als plek om een bedrijf te vestigen.

Ambitie: op bedrijventerreinen moeten meer vergroening/ koele plekken aanwezig zijn. De gemeente denkt actief mee en stimuleren hoe hier invulling aan gegeven wordt, maar de uiteindelijke verantwoordelijkheid ligt bij bedrijven zelf omdat de buitenruimte op een bedrijventerrein voor een groot gedeelte privaat terrein is.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen ook in de openbare delen van de bedrijventerreinen.
- C) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten bedrijven verplichten om hier meer in te investeren.
- D) Hier ben ik het niet mee eens. De gemeente heeft hier geen rol.

4. Voldoende schaduw op fiets- en looproutes

De tweede ontwerprichtlijn van de HvA is het voorzien van 40% schaduw op belangrijke fiets- en looproutes en 30% op buurniveau. Het idee is dat wanneer deze ontwerprichtlijn aangehouden wordt het ook in hete periodes mogelijk, en zelfs aantrekkelijk, blijft voor mensen om zich door de gemeente te bewegen.

Ambitie: we richten onze gemeente zo in dat het ook in hete periodes aantrekkelijk blijft om te lopen en/of fietsen. Hiervoor hanteren we de ontwerprichtlijn van 40% schaduw op belangrijke fiets- en looproutes en 30% schaduw op overige loopgebieden.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. Als we ervoor zorgen dat er regelmatig/voldoende koele plekken zijn is dat genoeg
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog. Als het te warm is kunnen mensen zelf bepalen of ze wel of niet gaan fietsen/lopen
- D) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen

5. Schade aan infra

Door hitte en droogte ontstaat er schade aan onze infrastructuur. Denk hierbij aan scheuren in het asfalt. Dit zorgt niet alleen voor extra kosten, maar ook voor onveilige situaties. Hoewel we dit niet kunnen voorkomen, kunnen we er wel voor zorgen dat dit in de toekomst minder vaak voorkomt.

Ambitie: bij de materiaalkeuze voor verhardingen, wegen e.d. nemen we de hittebestendigheid van verschillende materialen mee in onze inkoopstrategie en accepteren hiermee de meerkosten.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog

1.4 Droogte

Overlast door droogte speelt vooral in onze natuurgebieden en in het buitengebied. Hiervoor werken we nu al intensief samen met de waterschappen en andere gebiedspartners. Een specifiek aandachtspunt is het voorkomen van natuurbranden, wat nu ook regionaal extra aandacht krijgt. Dit doen we mede door te kijken hoe we een gebrek aan bluswater voorkomen. Ook het stedelijk groen is kwetsbaar voor droogte, hierdoor zijn we nu al bezig om bij de inrichting van nieuwe plantvakken te kiezen voor droogteresistente soorten. Onze monumentale en beeldbepalende bomen zijn extra belangrijk voor de groene uitstraling van Geldrop-Mierlo en verdienen hierdoor extra aandacht.

1. Omvorming gemeentelijk groenvoorzieningen

Ambitie: we voorkomen droogteschade zo veel mogelijk. Dit doen we door droogteresistente groensoorten toe te voegen aan de gemeentelijke groenvoorzieningen.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten dit versnellen.
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog.

2. Schade aan beeldbepalende bomen

Ambitie: Voor beeldbepalende bomen zetten we in op optimalisatie van groeiplaatsen.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten niet alleen kijken naar optimalisatie groeiplaatsen, maar ook naar andere oplossingen.
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Als een beeldbepalende boom het niet meer volhoudt, dan planten we nieuwe bomen

3. Vasthouden van water

Ambitie: We leggen zoveel buffers aan de randen van de kernen (in natuurgebieden en buitengebied) om water zo lang mogelijk vast te houden. Dit alles doen we in nauwe samenwerking met de waterschappen, gebiedspartners, hulpdiensten en overige stakeholders.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten hier nog pro-actiever in worden.
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Het waterschap is hierin leidend en wij wachten af met welke initiatieven zij komen.

1.5 Ruimtelijke ontwikkelingen

1. Ruimtegebruik centrum

In het centrum is over het algemeen meer hittestress dan in de overige wijken en daarnaast bepaalt het beeld in het centrum voor een belangrijk deel het beeld van onze gemeente. We hechten daarom extra waarde aan klimaatadaptatie in het centrum. Vergroening van het centrum betekent namelijk niet alleen meer verkoeling, maar ook meer mogelijkheid tot bovengrondse opvang van hemelwater. Het centrum is immers ook gevoeliger voor wateroverlast. Conform het regionale verstedelijkingsakkoord (waarover op 27 juni 2022 een raadsinformatiebrief naar de raad is gegaan) gaan we in het centrum uit van minimaal 8 m² groen per woning.

Ambitie: het centrum moet volledig klimaatrobuust zijn. Dit betekent dat dit voorrang krijgt op andere opgaven en we de ruimteclaim van andere opgaven verkleinen, bijvoorbeeld door hoger te bouwen of parkeren niet op het maaiveld in het centrum op te lossen.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. Klimaatadaptatie is even belangrijk als andere opgaven. Dit betekent dat sommige delen van het centrum net zo versteend blijven.
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Andere belangen zoals de woningopgave en parkeren zijn belangrijker. We accepteren dat dit voor extra verstening in het centrum kan zorgen.

2. Nieuwbouw

Om een hittebestendige gemeente te realiseren ligt een belangrijke verantwoordelijkheid bij de gemeente om bestaand bebouwd gebied te vergroenen. Voor nieuwbouw ligt echter een belangrijke verantwoordelijkheid bij ontwikkelaars. Daarom stellen we eisen aan nieuwbouw, om te garanderen dat nieuwbouw op een hittebestendige manier gerealiseerd wordt

Ambitie: We gaan eisen stellen aan projectontwikkelaars op het gebied van water(berging), infiltratie, vergroening en schaduw. Zo realiseren we in ieder geval minimaal 8m² groen per nieuwe woning (conform het verstedelijkingsakkoord), dat kwalitatief hoogwaardig en duurzaam is en daadwerkelijk bijdraagt aan verlaging van de hittestress. Dit is immers afgesproken in het verstedelijkingsakkoord. Daarnaast streven we naar 60 mm waterberging, 30% schaduw op buurtniveau, 40% schaduw op belangrijke loop- en fietsroutes.

- A) Hier ben ik het mee eens
- B) Hier ben ik het niet mee eens. We moeten meer doen
- C) Hier ben ik het niet mee eens. Deze ambitie is te hoog